

geven aan het kunstonderwijs: de heeren H. C. Verkruysen, Prof. J. G. Wattjes, Prof. R. N. Roland Holst en mej. Dr. Elisabeth Neurdenburg.

Laten wij, in verband met mijn inleiding allereerst vaststellen dat noch de eerste en laatste op de wijze van het begrip, — van practischen arbeid van den heer H. C. V. en mej. Dr. Elisabeth Neurdenburg is mij tot heden niets bekend, — noch de derde op de wijze der scheppende uitdrukking, blijk hebben gegeven het wezen der nieuwe beeldende uitdrukking te doorleven. ¹⁾

Ik zou hier gevoegelijk kunnen uitbreiden door te zeggen, dat — uitgezonderd dan die enkele geïsoleerden — alle in Holland werkende kunstenaars, mochten zij dan ook al den invloed van die „enkele geïsoleerden” hetzij door het werk, hetzij door hun formuleering der nieuwe kunst in 't algemeen, hebben ondergaan, w e z e n l i j k vreemd bleven aan de groote kunstervorming van Europa en daardoor verstoken zijn van de genade der nieuwe beelding.

Wat hiervan de oorzaak is durf ik niet beoordeelen en dit valt ook buiten de beteekenis van deze rubriek: aan de hand van uitlatingen, — in dit geval intreeden en brochure, — 1o een wending in het kunstonderwijs te constateeren; 2o aan te toonen, dat deze slechts berust op een uiterlijk gebaar, omdat zij door geen beeldingsevolutie-van-innerlijkheid-uit bepaald wordt en 3o elke jeugdige kunst-student hiervoor ernstig, in het belang eener toekomstige stijleenheden, te waarschuwen. (Wordt voortgezet).

RÉFLEXIONS (II).

PAR LE SCULPTEUR G. VANTONGERLOO.

LE TOUT, LA FORCE, LE POINT. (SUITE).

Le point est visible, c. à. d. nous pouvons le concevoir par le temps et l'espace. Temps et espace n'existent pas non plus, ce sont des conséquences du point. Ils sont bien continuel, mais dans la boule ²⁾, pas par eux-mêmes. Ils contiennent un mouvement perpétuel sur eux-mêmes, le temps parce qu'il n'a ni fin ni commencement, l'espace parce qu'il s'étend de tous côtés.

La ligne droite est l'image du temps, parce qu'elle n'a ni fin ni commencement. Par son mouvement elle coupe tout ce qu'elle rencontre.

Quand on veut rendre le point visible, quand on veut faire apparaître le point à nos yeux, il peut se matérialiser par deux lignes qui se coupent. Là où elles se coupent, un point se forme. Pas le point absolu, mais un point. Tout au point de vue d'image ou substance, car il n'y a qu'un seul point, qui est absolu.

¹⁾ Hier moet integendeel geconstateerd worden, dat de eerste en derde, — deze laatste ook in zijn intreerede, — op verschillende plaatsen uitdrukking gaven aan hun antipathie voor het nieuwe.

²⁾ Par la boule est compris la conception de l'universelle, pas la boule physique.